

Yazar(lar) / Author(s)

Öğretim Görevlisi, Abdullah Demir
Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Meslek Yüksekokulu, Muş-Türkiye
e-posta: a.demir@alparslan.edu.tr
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

Makale Bilgileri/Article Information

Tür-Type: Araştırma makalesi-Research article
Geliş tarihi-Date of submission: 26. 02. 2024
Kabul tarihi-Date of acceptance: 29. 11. 2024
Yayın tarihi-Date of publication: 30. 11. 2024

Hakemlik-Review

Hakem sayısı-Reviewers: İki Dış Hakem-Two
External
Değerlendirme-Review: Çift Taraflı Kör
Hakemlik-Double-blind

Etik/Ethics

Etik beyan- Ethical statement: Bu çalışmanın
hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.
Benzerlik taraması- Plagiarism checks
Yapıldı-İntihal.net-Yes-İntihal.net
Etik bildirim- Complaints
ictimaiyatdergi@gmail.com

Çıkar çatışması-Conflict of interest

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
The Author(s) declare(s) that there is no
conflict of interest

Finansman-Grant Support

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek
alınmamıştır.
No funds, grants, or other support was
received.

Lisans- License

CC BY-NC 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>

Atıf- Citation (APA)

Demir, A. (2024). Cumhuriyet Senatosu'nda Elâzığ'ın temsili: Rasim Giray örneği. *İçtimaiyat*, 8(2), ss 573-588. DOI:
<https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1442068>

Cumhuriyet Senatosu'nda Elâzığ'ın Temsili: Rasim Giray Örneği

Öz

Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim sisteminde 1961 Anayasasıyla yapılan değişiklikle Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan oluşan iki meclisli bir yapıya geçilmiştir. Cumhuriyet Senatosu 1980 yılına kadar faaliyet göstermiştir. Senato, yaşanan askeri müdahale sonrası ülkenin demokratik yapıya geçiş sürecinde rol alan önemli bir siyasi ve idari mekanizma görevi üstlenmiştir. Cumhuriyet Senatosu, meclisin denetlenebilirliğini artırmak, anayasaya ve temel insan haklarına aykırı yasaların çıkmasını engellemek, hükümetin yapmış olduğu faaliyetleri kontrol etmek ve toplumu ilgilendiren sorunların çözümüne katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur. Cumhuriyet Senatosu'nda Elâzığ ili de temsil edilmiştir. 1961-1980 yılları arasında yapılan genel seçimlerle Elâzığ ilinden toplamda beş senatör seçilmiştir. Bu senatörlerden biri olan Rasim Giray, 1961-1966 yılları arasında Senatör olarak Elâzığ'ı temsil etmiştir. Bu çalışmanın amacı senatör olduğu süre boyunca eğitimci olmasının da etkisiyle ülkenin ve seçildiği bölgenin özellikle eğitim ve öğretim alanındaki sorunların çözümünü için çaba sarf eden, Elâzığ siyaset hayatı ve eğitim tarihi önemli bir şahsiyet olan Rasim Giray'ın hayatını ve Senatodaki faaliyetlerini ele alarak bir dönem analizi yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Rasim Giray, Cumhuriyet Senatosu, Senatör, Elâzığ.

Elâzığ in the Senate of the Republic: The Example of Rasim Giray

Abstract

The Republic of Turkey's administrative system was transformed into a bicameral structure consisting of the National Assembly and the Senate of the Republic with the changes made by the 1961 Constitution. The Senate of the Republic operated until 1980. The Senate assumed the role of an important political and administrative mechanism in the transition of the country to a democratic structure after the military intervention. The Senate of the Republic was established to increase the controllability of the parliament, to prevent the enactment of laws contrary to the constitution and to contribute to the solution of problems concerning the society. Elâzığ province was also represented in the Senate of the Republic. A total of five senators were elected from Elâzığ province in the general elections held between 1961-1980. One of these senators, Rasim Giray, represented Elâzığ as a Senator between 1961-1966. The aim of this study is to analyze the life and activities of Rasim Giray, an important figure in Elâzığ political life and education history, who made efforts to solve the problems of the country and the region he was elected to, especially in the field of education and teaching, with the influence of being an educator during his time as a senator, and to make a period analysis by examining his life and activities in the Senate..

Anahtar Kelimeler: Rasim Giray, Senate of the Republic, Senator, Elâzığ.

1. Giriş

Türk demokrasi tarihi 150 yıla yaklaşan deneyime sahiptir. Osmanlı Devleti'nin batılılaşma ekseninde başlatmış olduğu yeniliklerin bir uzantısı olarak parlamenter yönetim anlayışı, 1876 yılında Meşrutiyet'in ilanı ile başlamıştır. Osmanlı'da, meşruti yönetim anlayışı gelenekseli temsil eden teokratik monarşi ile bir arada icra edilmiştir. Böylelikle kısmen de olsa halk iradesi ilk kez yönetime yansımıştır. Kanuni Esasi'ye göre yasama organı iki meclisten ibarettir. Yasama organı, üyelerini padişahın seçtiği Ayan Meclisi ile üyelerinin halk tarafından belirlendiği Mebusan Meclisi şeklindedir. Ayan Meclisi üyeleri bir sefere mahsus seçilir, ölene kadar görevde kalır ve doğrudan padişaha karşı sorumluydular. Halk tarafından bir sonraki seçim süresine kadar seçilen Mebusan Meclisi üyeleri de yasama faaliyetlerinde Ayan Meclisine karşı sorumluydular. Bu ikili yönetim yapısı ile hem yasama hem de yürütme, padişah otoritesine bağlıdır (Berkes, 1978: 327). Anayasanın uygulanmasında gücü padişaha veren yine Kanuni Esasi'nin kendisidir (Karpas, 1967: 1). Padişah, anayasanın kendisine vermiş olduğu yetkiye dayanarak meclisi kapatmıştır. Türk demokrasi tarihinde görülen bu kesinti hali, yaklaşık otuz yıl sürmüş ve 1908'de Meşrutiyetin yeniden ilanı ile son bulmuştur (Tunaya, 2004: 1-2). Geline aşamada, Osmanlı mutlak monarşisi, yönetimde değişimi isteyen tarafın mücadelesi sonucunda iki meclisli yönetim anlayışını yeniden kabul etmiştir (Zürcher, 2015: 142).

Osmanlı'daki meşruti monarşi yönetimi Birinci Dünya Savaşı öncesi yeniden kesintiye uğramıştır. Harp koşullarının Osmanlı'yı etkilemesi ve ilan edilen genel seferberlik sonrası Osmanlı Mebusan Meclisi'nin faaliyetleri durdurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı süresince siyasi krizler ve hükümet bunalımları yaşanmıştır. Devletin savaşı kaybeden tarafta yer alması bu siyasi belirsizliği daha da derinleştirmiştir. Meclisin açılıp bir an evvel faaliyetlerine başlaması, devletin karşı karşıya kaldığı siyasi krizlere çözüm olarak görülmüştür.¹ Anadolu'da vücut bulan ve gittikçe güç kazanan Millî Mücadele hareketi de bu doğrultuda düşünülmüştür. Bu düşünceden hareketle Amasya Görüşmesinde, Millî Mücadele'yi temsil eden Mustafa Kemal Paşa Anadolu'nun güvenli bir yerinde meclisin açılmasını, İstanbul Hükümeti temsilcisi Bahriye Nazırı Salih Paşa'dan talep etmiştir. Bu görüşmelerin sonunda İstanbul'da meclisin yeniden açılması kararlaştırılmıştır (Tuncay, 1989: 37).

Ülke genelinde yapılan seçim sonucunda, halkı temsil eden mebuslar İstanbul'daki son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde bir araya gelmiş ancak İtilaf devletlerinin fiili baskısı altında toplanan bu meclis tamamen bağımsız hareket edememiştir. Son Osmanlı Meclisi, üzerindeki baskıya rağmen çalışmalarını yürütmüş ve gizli oturumla Misak-ı Millî kararlarını alarak tarihi görevini yerine getirmiştir. Alınan bu kararlar meclisin, itilaf devletleri tarafın kapatılması ve birçok mebusun tutuklanmasıyla sonuçlanmıştır. İstanbul'da yaşanan bu gelişmenin ortaya çıkardığı en önemli sonuç, Ankara'da Birinci Meclis'in açılmasıdır. 23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisinin meşruiyet kaynağı tamamen halkın iradesi olmuştur (Ezherli, 1992: 26). Bu meclisi önemli kılan diğer bir husus da İstanbul'daki tutuklamalardan kurtulan mebusların doğrudan meclise katılmalarıdır (Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2019a: 190). Kurucu ve ihtilalci Birinci Meclis aynı zamanda Millî Mücadeleyi de sevk ve idare etmiştir. Büyük Millet Meclisi,

¹ Birinci Dünya Savaşı'nın olumsuz yönde etkilediği Osmanlı'da yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal bunalımlar devlet yönetiminde krizlere yol açmıştır. 1914-1918 yılları arasında üç hükümet göreve gelmiştir. Geniş bilgi için bakınız: Uzun, H. (2019). Birinci Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı Hükümetleri ve Programlarının Analizi, Ankara: Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 65, s. 415-447.

ulusal bağımsızlık ve egemenlik mücadelesini eş zamanlı olarak yürütmüştür. Ulusal egemenliğin güçlendirilmesi için ilk adım 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasıyla atılmıştır (Atatürk, 2005: 463).

Büyük Millet Meclisinde üzerinde önemle durulan diğer bir konu da savaş koşullarına rağmen her ilden halkı temsil eden temsilcilerin mecliste bulunmaları meselesidir. Yeni yönetim anlayışının en önemli göstergelerinden birisi de halk egemenliğine duyulan saygı olmuştur. Devlet yönetiminde uygulanacak önemli kararların nihai şekli mecliste alınmıştır. Olağanüstü koşullarda toplanan bu mecliste temsiliyeti olan illerden biri de Elâzığ² olmuştur. Elâzığ Birinci Mecliste yedi mebus tarafından temsil edilmiştir.³ Millet egemenliğinin yansıdığı meclis çatısı altında iradesi tecelli eden illerden biri olan Elâzığ, mebuslarıyla yasama ve yürütme çalışmalarına katkıları olan bir il olmuştur. Sahip olduğu nüfusu ve ülke sorunlarının çözümüne duyduğu yakın ilgisi nedeniyle Elâzığ, her dönem mecliste güçlü temsiliyeti ile yer almıştır.

Türk demokrasi tarihi birbirini takip eden gelişmeler neticesinde farklı dönemler yaşamıştır. Ülke, Cumhuriyetin ilk yıllarında Tek Parti iktidarı (1923-1946) ile yönetilmiştir. Bu dönem genel bir anlatımla, lider eksenli, rejimin kurucusu ve koruyucusu Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) iktidarı ile geçmiştir. Her ne kadar demokratik yapının gerekleri uygulanmış olsa da farklı görüşlerin meclise taşınamaması sorunu birkaç denemeye rağmen sonuçsuz kalmıştır. 27 yıl süren Tek Parti iktidarı, iç ve dış dinamiklerin zorunlu kılması nedeniyle çok partili hayata geçilmiştir. Bu süreci başlatan Milli Kalkınma Partisi⁴ ile Demokrat Partidir. 1946 yılında kurulan Demokrat Parti 1950 yılında yapılan seçim sonucunda iktidarı tamamen eline almasıyla birlikte Tek parti iktidarı son bulmuştur. Çok partili yıllarda iktidar-muhalefet ikileminin somutlaştığı yeni bir siyasi pratik yaşanmaya başlamıştır. Muhalefetin meclis iç tüzüğünden ve anayasadan kaynaklı iktidarı denetleme görevi, bu yıllarda böylece devreye girmiştir (Ekinci, 1997: 311-327). Bu durum tek partili yıllarda ihtiyaç duyulan ancak uygulanamayan önemli bir denetleme yetkisidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan yeni düzende, demokrasi anlayışı dünyada yaygınlaşmıştır. Türkiye'de de demokratik yönetim anlayışının tam anlamıyla uygulanmaya çalışılması çabası bu dönemde öne çıkmaya başlamıştır. Türkiye'de çok partili hayata

² Elâzığ, Osmanlı mülki idare sistemindeki önemli yerini, Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar devam ettirmiştir. "1867 Vilayet Nizamnamesi ile bir sancak halinde teşkilatlandırılan ve Diyarbekir vilayetine tabi olan Ma'muretülaziz'e Harput, Arapgir, Ergani Madeni, Malatya, Hısnımansur (Adıyaman) ve Palu kazaları bağlıydı. 1871'de yönetiminde çıkan bazı aksaklıklar sebebiyle Diyarbekir vilayetinden ayrıldı ve müstakil bir sancak haline getirildi. 1877'de de vilayet oldu. 1892'de Malatya ve Dersim bu vilayete katıldı. İlk valisi Mehmed Reşid Paşa'dır. Vilayet 1920 yılına kadar bu idari durumunu korudu. Bu tarihten sonra yeni bir düzenleme ile Dersim ve Malatya buradan ayrıldı ve her biri ayrı birer vilayet haline getirildi." Bkz: Halaçoğlu, A. (1994). Elâzığ. TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt: 10, İstanbul. s. 552.

³ O dönemde Elâzığ'ın ismi "Elaziz" şeklinde ifade edilmiştir. Elaziz ilinin adı, 17.12.1937 tarihli ve 3785 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 10.12.1937 tarih ve 7806 sayılı Kararname ile Elâzığ olarak değiştirilmiştir. İlgili kararname Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Başvekil Celal Bayar ve Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya'nın imzasını taşımaktadır. Bkz.: Resmî Gazete, Yayınlanma Tarihi: 17 Kânunuevvel 12.1937, Sayı: 3785, s.9095.; TBMM Albümü (1920-2010), Cilt:1, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010, s. XXI. Birinci Meclis'te Elaziz Mebusu olarak şehri temsil edenler; Hacı Feyzi Bey (Mehmet Celayır), Hüseyin Bey (Gökçelik), Muhittin Bey (Çöteli), Mustafa Şükrü Bey (Çağlayan), Naci Bey (Mehmet Naci Karaali), Rasim Bey (Mustafa Rasim Tekin) ve Tahsin Bey (Hasan Tahsin Berk) şeklinde olmuştur. Bkz: TBMM Albümü (1920-2010), Cilt:1, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010, s. 24-25.

⁴ Milli Kalkınma Partisi Türk siyasi hayatında çok partili süreci başlatmasına karşın 13 yıllık siyasi ömrü boyunca halk tabanından çok fazla kabul görmemiştir. Geniş bilgi için bkz.: Özacun, O. (2013). Siyaset Tarihimizde Milli Kalkınma Partisi. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, (2), s. 205-233.

geçildikten sonra, 1950 yılında yapılan genel seçimler sonucunda iktidar el değiştirmiştir. Demokrat Parti, 14 Mayıs 1950 genel seçimleriyle iktidara gelmiş ve 27 Mayıs 1960'a kadar iktidarda kalmıştır (Ahmad, 2002: 147-160).

27 Mayıs 1960 sabahı Türk Silahlı Kuvvetleri ülkenin idaresine el koymuş ve aynı gün yönetimi, Cemal Gürsel başkanlığında kurulan Milli Birlik Komitesi devralmıştır. Mümkün olan en kısa sürede seçimlerin yapılması ve yönetimin yeniden sivil idareye devri için Milli Birlik Komitesi hemen çalışmalara başlamıştır (Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2019b: 576-586). Milli Birlik Komitesi, yeni bir anayasa ve seçim kanunu hazırlaması için Kurucu Meclisi yetkilendirmiştir. Kurucu Meclis, Milli Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisinden oluşmuştur. Hazırlanan Anayasa 9 Temmuz 1961'de referanduma sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu Anayasa 20 Temmuz 1961'de Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Resmî Gazete, 20 Temmuz 1961,10859: 576-586). 1961 Anayasası'nda yapılan değişiklikle çift meclisli bir yönetim sistemine geçilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi'nden oluşturulmuştur (Özbudun, 2000: 41). Cumhuriyet Senatosu halk arasında "okumuşlar meclisi" olarak da bilinmektedir. Cumhuriyet Senatosu'nun kuruluş amacı, meclisin denetlenen bilirliğini artırmak, hükümetin faaliyetlerini kontrol eden siyasi bir denge unsuru olmak, anayasaya ve temel insan haklarına uygun olmayan yasaların çıkarılmasını engellemek ve toplumsal meselelerin çözümüne katkıda bulunmaktır (Özgişi, 2011a: 407).

Yasama konusunda meclisin faaliyetlerinin aksamaması ve bir denge görevi görmesi açısından Cumhuriyet Senatosu'nun varlığı önemli görülmüştür (Özgişi, 2011b: 299). Cumhuriyet Senatosu'nun kuruluşu referandum ile kabul edilen 1961 Anayasası'nın 70. maddesinde geçtiği şekliyle şöyle ifade edilmiştir: "Cumhuriyet Senatosu, genel oyla seçilen yüz elli üye ile Cumhurbaşkanınca seçilen on beş üyeden kuruludur" (Resmi Gazete, 31 Mayıs 1961,10818: 4205). Anayasanın takip eden maddelerinde senato üyelerinin seçimi, görev süreleri ve senatonun tabii üyeleri hakkında açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Cumhurbaşkanı, Milli Birlik Komitesi üyeleri ve eski cumhurbaşkanları senatonun doğal üyeleridir (Resmi Gazete, 31 Mayıs 1961,10818: 4205). Senatoya seçme ve seçilme yeterliliği ile ilgili 71. ve 72. maddelerinde geçen ibare şu şekildedir: "Madde: 71- Millet Meclisi seçimlerinde seçmen olan her Türk, Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde de aynı şartlarla oy kullanır. Madde: 72- Kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış bulunan ve milletvekili seçilmeye engel bir durumu olmayan her Türk, Cumhuriyet Senatosuna üye seçilebilir. Cumhurbaşkanınca seçilecek üyeler, çeşitli alanlarda seçkin hizmetleriyle tanınmış ve kırk yaşını bitirmiş kimselerden olur. Bunlardan en az onu bağımsızlar arasından seçilir" (Resmi Gazete, 31 Mayıs 1961,10818: 4205). Cumhuriyet Senatosu'nun meclise karşı görev ve sorumluluğu anayasada ifade edilen maddelerle belirlenmiştir. Anayasada belirtildiği üzere; meclis gündeminde görüşülen tasarı ve tekliflerin karara bağlandığı denetleme merci Cumhuriyet Senatosu'dur (Yahşi, 2023: 76).⁵

Bu amaçlarla kurulan Cumhuriyet Senatosu tabii üyeler, cumhurbaşkanınca seçilen 15 üye ve genel oyla seçilen 150 üye olmak üzere üç farklı üye grubundan meydana gelmektedir. Tabii üyeler, 13 Aralık 1960 tarihli ve 157 Sayılı Kanunun altında adları bulunan eski cumhurbaşkanları, Milli Birlik Komitesi Başkanı ve üyelerinden oluşmaktadır. Bu üyelerin görev

⁵ 1961 Anayasasının 64. ve 94. maddelerinde, Cumhuriyet Senatosu'nun yasama faaliyetinde Meclis kararlarına karşı görev ve sorumlulukları belirtilmiştir. Geniş bilgi için bakınız: <https://www.tbmm.gov.tr/files/sertanayasa/docs/1961/1961-ilkhali/1961-ilkhali.pdf>, Erişim Tarihi: 20.01.2023.

süresi ömür boyudur. Cumhurbaşkanınca seçilen 15 üye kırk yaşını bitirmiş ve çeşitli alanlarda yaptıkları hizmetlerle bilinen kimselerden oluşmaktadır. Cumhuriyet Senatosu'na genel oyla yükseköğrenim yapmış, kırk yaşının üzerinde ve milletvekili seçilme şartlarını taşıyan her Türk vatandaşı üye seçilebilmektedir. Cumhuriyet Senatosu'na cumhurbaşkanı tarafından ve genel oyla seçilen üyelerin üyelik süresi altı yıl olmakla birlikte süresi biten üyeler yeniden seçilebilmekte ve bu üyelerin üçte biri her iki yılda bir yenilenmektedir (Resmi Gazete, 20 Temmuz 1961, 10859: 4641-4654; Çakırbaş, 2020: 1528). Cumhuriyet Senatosu 1980 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. 12 Eylül 1980 tarihinde yapılan askeri müdahale sonrası faaliyetlerine son verilen senato, 1982 anayasasıyla da kaldırılmıştır (Özgişi, 2011b: 317-320).

2. Cumhuriyet Senatosu'nda Elâzığ İlinin Temsili

1961-1980 yılları arasında faaliyet gösteren Cumhuriyet Senatosu'nda Elâzığ ilini temsil eden beş senatör bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla: Celal Ertuğ (1961-1975)⁶, Rasim Giray (1961-1966) Mehmet Salim Hazardağlı (1966-1975)⁷, Hasan İldan (1975-1980)⁸, Cahit Dalokay (1975-1980)⁹'dır (Çoker, 1998a: 715; Özgişi, 2011a: 428). Elâzığ ilini 1980 yılına kadar temsil eden bu senatörler ülkenin kalkınması için çeşitli görevlerde bulunmuşlardır.

3. Rasim Giray'ın Hayatı

Rasim Giray, 1911 yılında Elâzığ ilinin Palu ilçesinde doğmuştur (Türkiye Yıllığı, 1962; 193). Babası, Birinci Meclis'te Ergani mebusluğuna seçilen Mehmet Emin Bey'dir. Annesi ise Fatma Hanım'dır. İlkokul ve ortaokul eğitimini Palu ve Elâzığ'da tamamlamıştır. 1930 yılında Palu Belediyesi'nde kâtip olarak göreve başlayan Giray, 1935 yılında yapılan ilkokul öğretmenliği sınavına girerek başarılı olmuş ve öğretmenlik mesleğini yapmaya hak kazanmıştır (TBMM Albümü (1920-2010), 2010: 1710). İlk görev yeri Malatya ilinin Pütürge ilçesinde bulunan Dumlupınar İlkokulu olmuştur. 1935-1936 yılları arasında bu okulda öğretmen olarak çalıştıktan sonra 1937 yılında Ankara Gazi Tabiiye bölümünü bitirmiştir. Ortaokul öğretmenliği diplomasını aldıktan sonra aynı yıl Divriği Ortaokulu'na Tabiiye öğretmeni olarak atanmıştır (Altunkaya,

⁶ Aslen Elâzıglı olan Celalettin Bedri Ertuğ, 1913 yılında Erzincan'da dünyaya gelmiştir. Askeri öğrenci olarak okumaya hak kazandığı İstanbul Tıp Fakültesinden 1937'de Tabip Teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. Askeri tabip olarak başladığı doktorluk kariyerine daha sonra akademik dünyada devam ederek yurtiçi ve yurt dışında çalışmıştır. 1961 yılında Adalet Partisi Elâzığ Cumhuriyet Senatörü olarak seçilen Ertuğ bu görevi 1975 yılına kadar sürdürmüştür. Geniş bilgi için bakınız. Sertel, S. (2006). Sağlık Eski Bakanlarından Celal Ertuğ'un Siyasi Hayatı (1961-1991) Akademik sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı:26, s. 1-23.

⁷ 1919 yılında Elâzığ'da dünyaya gelen Hazardağlı, Ankara Hukuk Fakültesi mezunudur. Serbest avukatlık ve hâkimlik mesleklerini yapmıştır. 1966 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nden Elâzığ Senatörü olarak seçilmiştir. Bu görevi 1975 yılına kadar sürdüren Hazardağlı, Cumhuriyet Senatosu'nda Bayındırlık, Hesapları İnceleme, Tarım Orman, Ulaştırma, İmar ve İskân, Tarım ve Bütçe ve Plan komisyonlarında üye olarak çalışmıştır. Geniş bilgi için bakınız: Fahri Çoker, Türk Parlamento Tarihi, Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1966-1980), Cilt: II, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara, 1999, s. 56-57.

⁸ 1932'de Elâzığ'da doğan İldan, 1953 yılında Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Serbest avukatlık yaptığı sırada Elâzığ Cumhuriyet Halk Partisi il yönetiminin çeşitli kademelerinde görev almıştır. 1975'te Cumhuriyet Senatosu yenileme seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi adayı olarak Elâzığ Üyeliğine seçilmiş ve bu görevi 1980 yılına kadar sürdürmüştür. Senato'da Milli Savunma ve Senato Hesaplarını İnceleme Komisyonunda üye olarak çalışmıştır. Çoker, a.g.e. s. 435-436.

⁹ 1929'da Elâzığ'da doğan Mustafa Cahit Dalokay, 1952'de İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesinden mezun olmuştur. Kamuda çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1975 yılında yapılan seçimlerde Cumhuriyet Senatosu Elâzığ Üyeliğine seçilmiştir. Bu görevi 1980 yılına kadar sürdüren Dalokay, Senato'da Mali ve İktisadi İşler Komisyonunda görev almıştır. Çoker, a.g.e. s. 433-434.

2006: 933). 1938 yılında Afyon Lisesi'nde öğretmen olarak göreve başlamıştır. Buradaki görevi sırasında daha sonra Türkiye Cumhuriyeti 9. Cumhurbaşkanı olacak olan Süleyman Demirel'in de öğretmenliğini yapmıştır (Dolakay Özdemir, 2005: 26). Daha sonra sırasıyla 1940 yılında Burdur Ortaokulu'nda, 1942 yılında Elâziğ Lisesi'nde ve 1946 yılında İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde öğretmen olarak çalışmıştır (Çoker, 1998b: 208-209).

Askerlik vazifesini ifa etmek için 1947 yılında silahaltına alınan Giray, aynı yıl Levazım Asteğmen Okulundan mezun olarak 180. Piyade Alayı İaşe Subaylığı görevine getirilmiştir. Teğmen olarak askerlik görevini ifa ettikten sonra öğretmenlik mesleğine geri dönmüş ve 1948 yılında Ödemiş Ortaokulu'na Tabiiye öğretmeni olarak atanmıştır. 1953 yılında Elâziğ Lisesi'ne atanan Giray, burada yaklaşık bir yıl çalıştıktan sonra 1 Haziran 1954 tarihinde Elâziğ İl Milli Eğitim Müdürü olarak görevlendirilmiştir (Göngür Kısaparmak, 1967: 98). Bu görevde kısa bir süre çalıştıktan sonra 1955 yılında Malatya İl Milli Eğitim Müdürü olarak atanan Giray, 24 Şubat 1957 tarihinde tekrar Elâziğ İl Milli Eğitim Müdürü olarak görevlendirilmiştir.¹⁰ Bu görevini 09 Haziran 1960 tarihine kadar yapmıştır (Elâziğ Eğitim Tarihi, 2010: 171). Rasim Bey, 1957 yılında Demokrat Parti'den Elâziğ milletvekili adayı olmak için görevinden istifa etmiş ancak yapılan seçimler sonucunda milletvekili seçilememiş ve eski görevine geri dönmüştür. 1960 yılında Tarsus Lisesi Tabiat Bilgisi öğretmenliğine atanmıştır (Öztürk, 1973: 631; Çoker, 1998b: 208-209).

Rasim Giray, 15 Kasım 1961 tarihinde TBMM'nin XII. Dönemi için yapılan genel seçiminde Adalet Partisi'nden Cumhuriyet Senatosu Elâziğ üyeliğine seçilmiştir.¹¹ 11 Eylül 1962 tarihinde partisinden istifa edip 18 Nisan 1963'te Yeni Türkiye Partisi'ne katılan Giray, 6 Aralık 1963 tarihinde bu partiden de istifa edip Mart 1964'te tekrar Adalet Partisi'ne katılmıştır (Çoker, 1998b: 209; Uluova²¹ Nisan 1963: 1; Yeni Harput, 6 Mart 1964: 1). Giray'ın Senatör olduğu dönemde siyasi tercihlerini değiştirmesi dönemin Elâziğ yerel gazetelerinden olan Uluova¹², ve Yeni Harput¹³ gazetelerinde de genişçe yer almıştır. 5 Haziran 1966 tarihinde yapılan üçte bir yenileme seçimlerinde Senato Üyeliği görevi sona ermiştir (Çoker, 1998b: XV). Senatörlük görevi bittikten sonra çalışma hayatını farklı sektörlerde çalışarak sürdürmüştür. İlk olarak Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Yönetim Kurulu Üyeliği'ne atanmıştır (Çoker, 1998b: 209). Daha sonra sırasıyla 1967-1971 yılları arası Azot Sanayii T.A.Ş.'de görev almıştır (Çoker, 1998b: 209). 1976 ve 1979 yıllarında iki kez Sümerbank Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu Maliye Bakanlığı Üyeliği görevine atanmıştır (B.C.A. 30.18.1.2.361.179.14.; B.C.A. 30.18.1.2.382.279.2.). Kısa bir süre Türkiye Şeker Fabrikaları T.A.Ş.'de denetçi olarak çalışan Giray, aktif siyasete geri

¹¹ Rasim Giray'ın Elâziğ İl Milli Eğitim Müdürlüğü görevine ikinci kez atanması ile ilgili kararname dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başvekil Adnan Menderes ile Maarif Vekili Hüseyin Celal Yardımcı'nın imzalarını taşımaktadır. Giray'ın atama kararnamesi ve bu atamayla aldığı maaş ile kadro derecesini gösteren cetvel için bakınız: B.C.A. 030.11.1.263.6.8.2.; B.C.A. 030.11.1.267.31.2.

¹¹Cumhuriyet Senatosu seçim sonuçları için Bkz:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Elaz%C4%B1%C4%9F%27da_1961_T%C3%BCrkiye_senato_se%C3%A7imleri Erişim Tarihi: 08.08.2024.

¹² Uluova Gazetesi, 1953 yılında yayın hayatına başlamıştır. Günlük olarak çıkan gazetenin imtiyaz sahipleri Muhsin Parlar ve Şevket Çeçen'dir. Detaylı bilgi için Bkz. Pancar, E.; Öğrendik A. (2013). Demokrat Parti Döneminde Elâziğ'da Siyasi Hayat, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu, s. 478-479

¹³ Yeni Harput Gazetesi, yayın hayatına 1955 yılında başlamıştır. Pazartesi günü dışında haftanın her günü yayınlanan gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Çolakoğlu, başyazarı ise Avukat Dursun Çolakoğlu'dur. Yayın hayatına 1990'lı yıllara kadar devam etmiştir. Detaylı bilgi için Bkz: Haykır, Y.; Haykır, H. (2015). Elâziğ Basın Tarihi, Tarihten Günümüze Elâziğ Kongresi Kitabı, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Cilt 2 s.1184.

dönmüştür (Çoker, 1998b: 209). 7 Aralık 1982'de Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Yıldırım Avcı'nın daveti üzerine partinin kurucuları arasında yer almıştır (Çoker, 1998b: 208-209). Evli ve üç çocuk babası olan Giray, 1 Mayıs 1990'da Ankara'da geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetmiş ve vasiyeti üzerine Palu Meydan Mezarlığında babasının yanına defnedilmiştir (Haykır, 2018: 380-381).

4. Rasim Giray'ın Senato Faaliyetleri

Milli Eğitim Komisyonu'nda Kâtip üye olarak çalışan Giray, 7 sözlü 4 yazılı soru önergesi vermiştir. Genel Kurul'da özellikle milli eğitim konusunda 25 konuşma yapmıştır (Çoker, 1998b: 209).

Rasim Giray Eğitimle alakalı söz aldığı konuşmasında;

Milli Eğitim programında hem niteliksel hem de niceliksel olarak yeterli sayıda öğretmenin olmadığını, otuz yıldır dile getirilmesine rağmen bu konuda gerekli tedbirlerin alınmadığını, yedek subayların öğretmen olarak atanmasının da bu sıkıntıyı çözmediğini belirtmiştir. Giray, öğretmenlik mesleğinin kutsal olduğunu ve gereken önemin verilip bu mesleğin cazip hale getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Halen öğretmen bulunmadığı için birçok köy okulunun eğitim-öğretim faaliyeti veremediğini belirten Giray, hükümetin bu konuda önlem alması gerektiğini ifade etmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, I/1: 140-141). Giray konuşmasında, eğitim enstitülerinin öğretmen ihtiyacını karşılamak için daha fazla öğrenci alması gerektiğini belirterek ilk ve ortaokul mezunlarının da mesleki ve teknik okullara yönlendirilmesinin önemine değinmiştir. Derslerin boş geçmemesi için ek ders ücretinin iki katına çıkarılmasını teklif etmiş, öğretmenlerin tayin yönetmeliğinin de günün şartlarına göre yeniden belirlenmesini talep etmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, I/2: 210).

Giray, Haziran 1962 yılında mecliste yaptığı konuşmasında, şehirlerde öğretmen olarak görevlendirilen yedek subayların, kendi köylerinde başöğretmen olarak atanmalarına aksine şehirde ikamet etmek zorunda oldukları için barınma sorunuyla birlikte maddi zorluklar yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla öğretmenlere kira desteği ve tayin bedeli olarak görev süreleri boyunca her ay 150 lira destek verilmesini içeren tasarı, Millet Meclisi Bütçe ve Milli Eğitim Komisyonunda görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Rasim Giray, tasarımı yerinde bularak destek vermiştir. Ancak komisyonda kabul edilen tasarı, yedek subaylar arasında ayrımcılığa neden olabileceği gerekçesiyle Cumhuriyet Senatosunun Bütçe komisyonunda reddedilmiştir. Bunun üzerine tekrar söz alan Rasim Giray, köylerde ve şehirlerde görevlendirilen öğretmenler arasındaki eşitsizliğin giderilmesi için Millet Meclisi Bütçe komisyonunda alınan kararın aynen kabul edilmesi gerektiğini belirtmiş fakat bu isteği kabul görmemiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, I/4: 452).

Rasim Giray, 1962 yılında eğitim-öğretimle alakalı bir başka oturumda ise, okul yapılması için bütçeden eğitime ayrılan 200 milyonu aşkın meblağın gereği gibi kullanılmadığını ve bu parayla yeterli sayıda okul yapılmadığını dile getirmiştir. Giray, okul yapımı için ayrılan kaynakların çalışanların yolluk ve yevmiyelerinin yanı sıra araçların yakıt ve bakım masrafları gibi farklı amaçlar için kullanıldığına işaret ederek okul inşaatlarının durdurulduğunu belirtmiştir. Giray bu durumu kendi vilayeti olan Elâzığ'dan örnekler vererek somutlaştırmıştır. Konuşmasının sonunda Giray, bu tür olumsuzlukların yaşanmaması için gelecek yıllarda gerekli tedbirlerin alınmasını arzu ettiğini belirtmiştir. Giray, vaziyetin bu şekilde devam etmesi durumunda gelecek on yılda binlerce köyün okulsuz, milyonlarca öğrencinin öğretmensiz kalacağını ve bu

durumun eğitimin aksamasına yol açacağını dile getirmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, II/7: 381-382).

Rasim Giray Şubat 1962'de eğitim-öğretim ile oturumda söz alarak, önceki yıllarda defaatle dile getirdiği eksikliklerin giderilmediğini ve halen birçok yerde öğretmen ve okul ihtiyacının olduğunu söylemiştir. Bakanlığın bu sorunları gidermesi için; öncelikle öğretmenlik mesleğini daha cazip duruma getirilmesi amacıyla öğretmenin maddi, manevi koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Okul ihtiyacının karşılanabilmesi için bütçeden ayrılan paranın amacına uygun olarak kullanılması gerektiğini dile getirerek bakanlıkça bunun takibinin yapılmasının önemine değinmiştir. Giray, konuşmasının devamında Talim ve Terbiye Kurulunun eğitim ile alakalı programının istikrarlı ve kalıcı olması gerektiğini savunmuştur. Geleceğin teminatı olan gençlerin yetişmesi için okul müfredatlarını belirleyen Talim Terbiye Kurulu üyelerinin alanında uzman kişiler olması gerekliliğinin eğitim açısından ehemmiyetinden bahsetmiştir. Bunlara ek olarak; mesleki ve teknik okullara önem verilmesi ve öğrencilerin kabiliyetlerine göre bu okullara yönlendirilmelerinin gerekliliğinden de söz etmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, II/9: 118).

Eğitimci kişiliğinden dolayı eğitim ve öğretime ayrıca önem veren Giray, bu alandaki sıkıntıları ısrarla dile getirmesine karşın problemlerin planlandığı şekilde çözüme kavuşturulamamasını eleştirmiştir. Rasim Giray, 1964 yılı Millî Eğitim Bakanlığı bütçe görüşmelerinde söz alarak, geçen süreye rağmen bakanlığın eğitim ve öğretim konusunda gerekli tedbirleri almadığını, halen okulların öğrenci kapasitesini kaldıracak düzeye ulaşmadığını ve okullaşmanın da yeteri oranda olmadığını söylemiştir. Aynı oturum konuşmasında, eğitim araç ve gereçlerine dair kanunun aradan bir yıl geçmesine rağmen neden hâlâ Meclise getirilmediğini sorgulayarak, donanımlı bir neslin yetiştirilebilmesi için okulların çağın koşullarına uygun materyallerle donatılması gerektiğini ifade etmiştir. Daha önceki meclis konuşmalarında sıklıkla ifade ettiği bir hususu, öğretmenlere hak ettikleri değerin verilmediğini vurgulayan Giray, bu mesleği cazip hale getirecek adımların ne zaman atılacağını sormuş, netice olarak bakanlığın mevcut sıkıntıların giderileceğine dair söylemlerden vazgeçmesi ve bir an önce icraata geçmesi gerektiğini belirtmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, III/18: 489-490).

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ortaokul ve liselerde çalışmakta olan öğretmenlerin zorunlu olarak girdikleri ders saatleri arasındaki farkın kaldırılması konusunda söz alan Giray; kendisinin de yıllarca öğretmenlik mesleğini icra ettiğini belirtmiştir. Hem ortaokulda hem de lisede görev yapan bir eğitimci olarak tecrübelerini örnekler vererek açıklamıştır. Her iki birimde çalışan öğretmenlerin karşılaşacağı zorlukların ve kolaylıkların olduğunu söylemiştir. Bundan dolayı Ortaokul öğretmenleri ile lise öğretmenleri arasındaki zorunlu ders yükü saatinin eşit olmasını eleştirmiş ve bunun düzeltilmesini istemiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, III/19:140).

5 Mart 1964 tarihinde, ilkokul öğretmenlerine yapılacak ödenek kanununun görüşüldüğü toplantıda söz alan Rasim Giray, öğretmenlik mesleğinin kutsal olduğunu ve bu maksatla yapılan iyileştirmeleri memnuniyetle karşıladığını ifade etmiştir. Ancak konuşmasının devamında endişelerini dile getirerek sözlerini şöyle sürdürmüştür: Köyde görev yapan öğretmenle şehirde görev yapan öğretmene aynı miktarda yardım edilmemesinin yanlış olduğunu, her iki yerde görev yapanın kendine göre zorluklar yaşadığını ve öğretmenlik mesleğinin bu açıdan sınıflandırılmasını doğru bulmadığını belirterek itirazını dile getirmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, III/19: 166).

Rasim Giray, Şubat 1964'te Milli Eğitim Bakanı'nın, bakanlık bünyesinde çalışan üst mevkideki memurları uzun süreden beri (7 yıl) buldukları görevlerinden mesleki yorgunluk yaşadıkları gerekçesiyle görevden almasının yanlış bir karar olduğunu dile getirmiştir. Giray'a göre bu görevden almaların nedeni siyasidir. Giray, eğitimde liyakatin önemine değinerek, bu görevden almaların ve yerine yapılan atamaların tamamen siyasi kararlar olduğunu iddia etmiştir. Yapılan bu uygulamaların yanlış olduğunu, eğitime dolasıyla ülkeye zarar verdiğini ve memleketi geriye götürdüğünü ifade etmiştir. (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, III/17:484-485).

Mart 1965'te özel öğretim kurumları kanununun görüşüldüğü sırada söz alan Giray; yaptığı konuşmada özel okulların desteklenmesinin kendisinin de arzu ettiği bir durum olduğunu belirtmiştir. Giray, özel okullar açılırken bakanlıkça belirlenen gerekli şartları sağladıklarına dikkat edilmesi gerektiğini belirterek bu süre zarfında da okullara bu şartları yerine getirebilmeleri için zaman tanınmasının öneminden bahsetmiştir. Şartlarını yerine getiremeyen okullar hemen kapatılmamalı; önce ikaz edilmeli ve devamında ise verilen denklik kaldırılmalı, en sonunda okul kapatılmalıdır. Bunun aksi yapıldığı takdirde hem müteşebbisler ürkütülecek hem de orada okuyan öğrenciler mağdur olacaktır. Sonuç olarak kabul edilen bu kanun tasarısının uygulamada bir demokrasi kılıcı gibi müteşebbisin üzerinde olmasının onlar üzerindeki olası olumsuz sonuçlarını dile getirmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, IV/26: 387-388).

1965 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçe görüşmeleri esnasında Adalet Partisi grubu adına kürsüye çıkan Giray, partinin görüş, istek ve eleştirilerini dile getirmiştir. Eğitim ve öğretim konularında yıllardır yanlış politikaların izlendiğini ifade ederek, şu hususlara dikkat çekmiştir: Ülke geleceğinin teminatı olan gençlerin yetiştirilmesinden öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumlu olduğunu, öğrencilerin ilkokuldan başlayarak arzu edilen eğitimi alabilmeleri için bakanlığın gerekli tedbirleri alması gerektiğini ancak mevcut durumda yeterince önlem alınmadığını ifade etmiştir. Hâlâ birçok köyün okulsuz ve öğretmensiz olduğunu, daha önceki hükümetler döneminde de aynı sorunlar yaşanmasına rağmen bunların giderilememiş ve günümüzde de devam ettiğini belirtmiştir. Giray, konuşmasının devamında, ulvi bir meslek olan öğretmenliğin bakanlık tarafından hak ettiği değeri görmediğini dile getirmiş ve bu mesleğin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kalifiye öğretmen yetiştirmek için gerekli adımların atılmasının zaruriyetinden bahsetmiş, aynı zamanda bütçeden okullar için yeterince ödenek ayrılmadığını ve bunun da eğitimin aksamasına sebebiyet verdiğini açıklamıştır. Yeni inşa edilen okullarda da teknik aksaklıkların bulunduğunu ve bu aksaklıkların ehliyetsiz kişiler tarafından giderilmeye çalışılmasının okullarda yeni sorunları da beraberinde getirdiğini ifade etmiştir. Yetkililerden bu sorunların giderilmesi için çözüm üretmelerini istemiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, IV/27: 284-285).

Rasim Giray, Nisan 1965'te Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan çocukları topluma kazandırmak için birincil derecede sorumlu olduğunu dile getirerek, bakanlığı bu konuda üzerine düşen vazife ve mesuliyeti yerine getirmediği bakımından eleştirmiştir. Konuşmasının devamında eğitim ve öğretimle ilgili sorunları tekrar dile getiren Giray, okul binalarının ihtiyaca cevap vermediğini ifade etmiş aynı zamanda hem ilkokul hem de liselerde derse giren branş öğretmen sayısının yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Yine mevcut ortaokullardan mezun olan öğrencilerin çoğunun lise ve teknik okullara devam edemediğini rakamlar vererek açıklamıştır. Teknik eğitime gereken önemin verilmesi gerektiğini belirterek, ülkedeki mühendis ve teknisyen sayısının nüfusa oranla çok düşük olduğunu belirtmiştir.

Bakanlığın bu branşlardaki açığı gidermek için sorumlulukları olduğunu ifade ederek, gerekli adımların atılmasını istemiş ve bakanlığın kalifiye elaman yetiştirme görevlerini yerine getirmediğini dile getirmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, IV/27: 286).

Giray, eğitim ve öğretim ile ilgili aksaklıkları dile getirmeye devam eden Giray, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda çalışmakta olan idarecileri ve öğretmenleri teftiş etmek için yeterli sayıda müfettiş olmamasını da eleştirmiştir. Müfettiş sayısının yetersizliğinden dolayı okullardaki idarecilerin ve öğretmenlerin ancak üç yılda bir teftiş edilebildiğini ve bu durumun da eğitim ve öğretimdeki aksaklıkların zamanında fark edilmemesine neden olacağını dile getirmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, IV/27: 286).

Giray, eğitim ve öğretimi ilgilendiren konularda yetkili merci olan Talim Terbiye Kurulu'nun üyelerinin öğretimin her kademesinde yer alan ehil kişilerden oluşmasının zorunluluğundan bahsetmiştir. Ancak bu şekilde olursa kurulun tamamen kuruluş amacına hizmet edeceğini belirtmiştir. Bakanlıktan, devrim niteliğinde olacak bu adımın atılmasını arzu ettiğini dile getirmiştir. Giray, eğitim ve öğretimin her kademesinde aksaklıklar olduğunu belirtmiştir. Bu aksaklıkların giderilmesi için hükümetin özelde Milli Eğitim Bakanlığı'nın acilen önlemler almasının lüzumundan bahsetmiştir. Sonuç olarak ülkenin geleceği olan bir neslin yetiştirilmesi için eğitime büyük önem verilmesinin ehemmiyetinden söz etmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, IV/27: 288).

Şubat 1966'da 5965 Sayılı Kanun'a¹⁴ bir madde eklenmesi konusunda söz alan Rasim Giray, köylerdeki kadın ve erkek kurslarında yedi yıl çalışan kadın ve erkek kursiyerlere en az iki yıl eğitim verildikten sonra erkek sanat veya kız sanat okullarının akşam kısımlarında öğretmenlik hakkı tanındığını ifade etmiştir. Bu okullardaki kadrolara atanacak öğretmenlerin yedi yıllık kursiyer deneyiminden sonra atanmaya hak kazanmaları için alacakları iki yıl eğitimin kâfi olduğunu belirtmiştir. Bundan dolayı söz konusu kursiyerlerin ileride daha fazla eğitim almalarını gerektirecek keyfiyetin önüne geçmek amacıyla "en az iki yıl" yazan ibarenin değiştirilerek, yerine "iki yıl" yazılmasını teklif etmiş ve bu teklifi komisyon tarafından kabul edilmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, V/34: 20-21).

Rasim Giray eğitimci bir kişiliğe sahip olduğu için mecliste daha çok eğitim ile alakalı konularda fikirlerini beyan etmiştir. Ancak temsil ettiği Elâzığ ilinin sorunlarına da kayıtsız kalmamış ve var olan sorunlara çözüm üretilmesi için gerekli girişimlerde bulunmuştur. Şubat 1964'te, Bayındırlık Bakanlığı tarafından Elâzığ ili için ayrılan bütçenin amacına uygun olarak kullanılmadığını belirtmiş, bu anlamda makamın gerekliliklerini yerine getirmesi gerektiğini ifade ederek kürsüden ayrılmıştır (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, III/17: 477).

Giray, 1965 yılı Bayındırlık Bakanlığı bütçe görüşmesinde ülkenin enerji ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayacak olan Keban Barajı'nın yapım sürecini yakından takip ederek ilgili bakanlıktan bilgi talep etmiştir (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, IV/27: 369).

¹⁴ Dönemin Millî Eğitim Komisyonu Başkanı Fethi Ülkü'nün teklifi üzerine Meclis gündemine alınan bakanlık çalışanları ile ilgili kanun teklifidir. Teklifin içeriği şu şekildedir: "Gezici kadın ve erkek kursu öğretmenliklerinde en az; 7 yıl başarı ile hizmet etmiş ve 35 yaşını doldurmamış sanat enstitüleri mezunları arasında ihtiyaca göre açılacak imtihanları kazananlar, iki yıl süreli kadın veya erkek meslek, öğretmen okullarını bitirdikten sonra, akşam sanat okulları ile bu seviyedeki teknik eğitim kurumları atölyelerinde görevlendirilirler." Teklif, Meclisteki görüşmelerden sonra kabul edilmiş ve Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bkz.: Resmî Gazete, Yayımlanma Tarihi: 1 Haziran 1967, Sayı: 12610.

5. Sonuç

1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte çift meclisli bir yönetim şekline geçildi. Bu meclislerden biri de Cumhuriyet Senatosu'ydu. Senato, hükümetin faaliyetlerini kontrol eden siyasi bir denetim mekanizması işlevi görecektir. Senatonun üyeleri, bilgi ve tecrübelerini paylaşarak toplumu ilgilendiren sorunları dile getirmiş ve bu sorunların giderilmesine yönelik öneriler getirerek çözüm arayışlarına katkı sunmuşlardır.

Cumhuriyet Senatosu'nda temsiliyeti olan illerden biri de Elâzığ olmuştur. Senatonun Elâzığlı üyeleri meclis çalışmalarına katkıda bulunmuştur. Rasim Giray da bu üyelerinden birisidir. Giray, 1961'de senatör seçilmiş ve 1966 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür. Yıllarca öğretmenlik mesleğini icra eden aynı zamanda İl Millî Eğitim Müdürlüğü görevinde de bulunmuş olan Giray, Millî Eğitim Komisyonu'nda kâtip üye olarak yer almıştır. Senatoda yaptığı konuşmalarda onun eğitimci yönünün ön plana çıktığı görülmektedir. Millî eğitimin sorunlarının görüşüldüğü 25 ayrı oturumda söz alan Giray, yaptığı konuşmalarda ülkenin en temel sorunlarından birinin eğitim ve öğretimdeki aksaklıklar olduğunu vurgulayarak, gerekli ve yeterli tedbirleri almadıkları için ilgilileri eleştirmiştir. Giray, eğitim alanında tespitini yaptığı sorunları sadece dile getirmekle kalmayıp aynı zamanda çözüm önerilerini sunan sorumlu bir siyasetçi profili çizmiştir. Giray'ın bu sorunlar için getirdiği başlıca çözüm önerileri; okullaşma oranının artırılması, öğretmen eksikliğini giderilmesi, müfettiş sayısının artırılması, eğitim-öğretim müfredatlarındaki eksikliklerinin tespit edilip alanında uzman kişiler tarafından bu eksikliklerin giderilmesi şeklinde olmuştur. Bir ülke için eğitimin mihenk taşı olduğunu savunan Giray, öncelikle bakanlığın uzun vadeli bir eğitim politikasına sahip olması gerektiğine inanmıştır. Böyle bir eğitim politikasının uygulanması için gerekli tedbirlerin ivedilikle alınmasını ve bunların hayata geçirilip geçirilmediğinin yerinde takip ve tespit edilmesini tavsiye etmiştir. Giray'ın bu düşüncelerinden hareketle ülke genelinde benzer eğitim-öğretim sorunlarının bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Giray, sadece kendi seçim bölgesinin sorunlarıyla sınırlı bir eğitim-öğretim çabası içine girmemiş, ülkenin tamamında benzer sorunların ve yoklukların bulunduğunu tespit edip yukarıda zikredilen çözüm yollarına başvurulması gerektiğini savunmuştur. Sonuç olarak o dönemdeki meclis kayıtlarına ve Rasim Giray'ın konuşmalarına bakıldığında, kendisinin eğitimin kalitesini artırmak için yoğun bir çaba sarf ettiğini, ancak seçildiği bölge olan Elâzığ'ın diğer sorunlarını mecliste yeterince dile getirmediği görülmektedir.

Siyasi kariyeri süresince mensubu olduğu partilerde siyaset yapmadığını düşündüğü dönemlerde parti değişikliği yapmaktan çekinmemiştir. Bu siyasi tercihleri nedeniyle seçim bölgesi olan Elâzığ'da siyasi çevreler ve bazı yerel basın mensupları tarafından eleştirilmiştir. Rasim Giray gerek öğretmenlik yıllarında gerekse senatörlük yaptığı dönemde, eğitim alanında ülkenin gelişmesi için gayret göstermiştir. Siyaset geçmişi bulunan bir aileye mensup olan Giray, eğitim alanındaki tecrübelerini politik tecrübeleriyle birleştirerek, bu alandaki temel problemlerin çözümü üzerine düşünen ve çözüm yolları bulmaya çalışan, bölgesinin önemli bir eğitimcisi ve siyaset insanıdır. Rasim Giray'ın, konuşmalarının içeriği, gündemine aldığı konular, öne sürdüğü çözüm önerileri, ısrarlı uyarıları ve özellikle eğitim konusundaki çabaları dikkate alındığında hem Elâzığ için hem de Türkiye için önemli bir şahsiyet olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Arşiv

B.C.A. 30.18.1.2.361.179.14.

B.C.A. 30.18.1.2.382.279.2.

B.C.A. 030.11.1.263.6.8.2.

B.C.A. 030.11.1.267.31.2.

Gazete

Yeni Harput

Ulu Ova

Resmî Gazete ve Meclis Tutanakları

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 1. Dönem 2. Cilt, 32. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 1. Dönem 4. Cilt, 78. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 1. Dönem, 1. Cilt, 10. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 2. Dönem 7. Cilt, 18. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 2. Dönem 9. Cilt, 38. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 3. Dönem 17. Cilt, 30. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 3. Dönem 18. Cilt, 38. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 3. Dönem 18. Cilt, 49. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 3. Dönem 19. Cilt, 48. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 4. Dönem 26. Cilt, 62. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 4. Dönem 27. Cilt, 79. Birleşim.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi 5. Dönem 34. Cilt, 47. Birleşim.

Resmî Gazete, Yayınlanma Tarihi: 17 Kânunuevvel 1937, Sayı: 3785.

Resmî Gazete, Yayınlanma Tarihi: 31 Mayıs 1961, Sayı: 10818.

Resmî Gazete, Yayınlanma Tarihi: 20 Temmuz 1961, Sayı: 10859.

Resmî Gazete, Yayınlanma Tarihi: 1 Haziran 1967, Sayı: 12610.

Telif ve Tetkik Eserler

Ahmad, F. (2002). *Modern Türkiye'nin doğuşu*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Altunkaya, N. (2006). *Gazi Eğitim Enstitüsü: Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. (2019a). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I*. Ankara.

Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. (2019b). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-II*. Ankara.

Atatürk, K. (2005). *Nutuk: 1919-1927*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Berkes, N. (1978). *Türkiye'de çağdaşlaşma*. İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.

Çakırbaş, A. (2020). Cumhuriyet Senatosu'nda Nevşehir'in temsili. *History Studies*, 12(4), 1525-1541.

Çoker, F. (1998a). *Türk parlamento tarihi Cumhuriyet Senatosu üyelerinin özgeçmişleri I*. Cilt (1961-1964). Ankara: TBMM Vakfı Yayınları.

Çoker, F. (1998b). *Türk parlamento tarihi I. Dönem milletvekillerinin özgeçmişleri (1919-1923)*. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları.

Çoker, F. (1999). *Türk parlamento tarihi, Cumhuriyet Senatosu üyelerinin özgeçmişleri (1966-1980)*. II. Cilt (1966-1980). Ankara: TBMM Vakfı Yayınları.

- Dolakay Özdemir, C. (2005). Elâzığ'lıları yetiştirenlerden: Rasim Giray. Elâzığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Dergisi, 18, 26.
- Ekinci, N. (1997). II. Dünya Savaşı sonrası Türkiye'de çok partili düzene geçişte dış etkenler. İstanbul: Zafer Matbaası.
- Elâzığ Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları. (2010). Elâzığ eğitim tarihi. Elâzığ.
- Ezherli, İ. (1992). Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1992) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920). Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No:54.
- Güngör Kısaparmak, N. (1967). Millî eğitim cephesiyle Elâzığ. Elâzığ: Turan Matbaası.
- Halaçoğlu, A. (1994). Elâzığ. TDV İslâm ansiklopedisi Cilt: 10, İstanbul.
- Haykır, H. (2018). TBMM'de Palulu milletvekilleri (I. ve XXIII. Dönem). Uluslararası Palu Sempozyumu, Cilt: 1, ss. 373-386.
- Haykır, Y.; Haykır, H. (2015). Elâzığ basın tarihi. Tarihten Günümüze Elâzığ Kongresi, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Cilt: 2 ss. 1165-1193.
- Karpat, K. H. (1967). Türk demokrasi tarihi. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Özacun, O. (2013). Siyaset tarihimizde Milli Kalkınma Partisi. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, (2), 205-233.
- Özbudun, E. (2000). Türk anayasa hukuku, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Özgişi, T. (2011a). Türk parlamento tarihinde çift meclis: Cumhuriyet Senatosu örneği (1960-1980) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Özgişi, T. (2011b) Türk parlamento tarihinde Cumhuriyet Senatosunun yeri. Journal of Turkology, 21(2), 291-323.
- Öztürk, K. (1973). Türkiye Büyük Millet Meclisi albümü (23 Nisan 1920-14 Ekim 1973). Ankara: Önder Matbaa.
- Pancar, E.; Öğrendik A. (2013). Demokrat Parti döneminde Elâzığ'da siyasi hayat. Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu, ss.475-494.
- Sertel, S. (2006). Sağlık eski bakanlarından Celal Ertuğ'un siyasi hayatı (1961-1991). Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 26, 1-23.
- TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları. (2010). TBMM albümü (1920-2010), Cilt: 1. Ankara.
- TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları. (2010). TBMM albümü (1920-2010), Cilt: 4. Ankara.
- Tunaya, T. Z. (2004). Hürriyetin ilanı İkinci Meşrutiyet'in siyasi hayatına bakışlar. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tuncay, M. (1989). T.C.'inde Tek Parti Yönetimi'nin kurulması. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Uzun, H.(2019). Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı hükümetleri ve programlarının analizi. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk Yolu Dergisi, 65, 415-447.
- Yahşi, F. (2023). Türkiye'de vesayetçi demokrasinin kurumsallaşmasında 1961 anayasasının rolü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.
- Zürcher, E.Z. (2015). Modernleşen Türkiye'nin tarihi. İletişim Yayınları: İstanbul.

İnternet Kaynakları:

<https://www.tbmm.gov.tr/files/anayasa/docs/1961/1961-ilkhali/1961-ilkhali.pdf> (Erişim Tarihi: 20.01.2023.)

2- https://tr.wikipedia.org/wiki/Elaz%C4%B1%C4%9F%27da_1961_T%C3%BCrkiye_senato_se%C3%A7imleri (Erişim Tarihi: 08.08.2024.)

Sözlü Tarih Çalışması:

Mehmet Emin Giray ile 01.2023 tarihinde yapılan sözlü görüşmeler.

Extended Abstract

The history of Turkish democracy has experienced different periods as a result of successive developments. These periods are the Republican People's Party rule (1923-1950), the Democratic Party rule (1950-1960) and the post-1960 period. On the morning of May 27, 1960, the Turkish Armed Forces seized control of the country and on the same day the National Unity Committee, chaired by Cemal Gürsel, took over the government. The National Unity Committee immediately set to work to hold elections as soon as possible and to transfer the administration back to civilian rule. The National Unity Committee authorized the Constituent Assembly to draft a new constitution and electoral law. The Constituent Assembly was composed of the National Unity Committee and the House of Representatives. The Constitution was submitted to a referendum on July 9, 1961 and was adopted. This Constitution was published in the Official Gazette on July 20, 1961 and entered into force. The 1961 Constitution was amended to introduce a bicameral system of government. The Grand National Assembly of Turkey was composed of the Republican Senate and the National Assembly. In this system, the Grand National Assembly of Turkey was composed of the National Assembly and the Republican Senate. The Senate of the Republic is also popularly known as the "assembly of the educated". The purpose of the establishment of the Republican Senate is to contribute to the legislative activities of the parliament, to control the actions of the government and to contribute to the solution of problems concerning the society. Established for these purposes, the Senate of the Republic is composed of 15 members elected by the President and 150 members elected by the people. By sharing their knowledge and experience, the members of the Senate voiced the problems concerning the society and contributed to the search for solutions by proposing suggestions for the elimination of these problems. The Republican Senate continued its activities until 1980. After the September 12, 1980 military intervention, the Senate ceased its activities and was abolished with the 1982 constitution. A total of five Senators were elected from Elazığ province in the general elections held between 1961 and 1980. Rasim Giray was one of the senators who served in the Republican Senate.

Rasim Giray was born in 1911 in Elazığ. He completed his primary and secondary education in Elazığ. Giray started to work as a clerk in Palu Municipality in 1930 and started to practice this profession by winning the teaching exam in 1935. After practicing this profession in different provinces of the country, Giray was appointed as Elazığ and Malatya Provincial Director of National Education. On November 15, 1961, he was elected as Elazığ Member of the Republican Senate from the Justice Party. On September 11, 1962, Giray resigned from his party and after remaining independent for a while, he joined the Yeni Türkiye Party on April 18, 1963, resigned from this party on December 6, 1963 and rejoined the Justice Party in March 1964. On June 5, 1966, in the one-third renewal elections, his term as a member of the Senate ended. Working as a clerk member of the National Education Commission, Giray submitted 7 oral and 4 written questions. He made 25 speeches in the General Assembly, especially on national education.

The focus of Giray's work in the Republican Senate was education. In his speeches in the Senate, Rasim Giray stated that the government had not taken the necessary steps regarding education and that the chronic problems that had been going on for years had not been resolved. Giray stated that the school enrollment rate across the country was insufficient and that the shortage of teachers in schools had not been eliminated. He also criticized the government on these issues, stating that schools lacked technical equipment and teachers' personal rights were not improved. Giray not only voiced the problems he identified in the field of education, but also drew the profile of a responsible politician who offered solutions. Giray's main solutions for these problems were; increasing the schooling rate, eliminating the shortage of teachers, increasing the number of inspectors, identifying the deficiencies in education curricula and eliminating these deficiencies by experts in their fields. Arguing that education was the cornerstone of a country, Giray believed that the ministry should first have a long-term education policy. He recommended that the necessary measures for the implementation of such an education policy should be taken urgently and that the implementation of these measures should be monitored and determined on the spot. Based on these thoughts of Giray, it can be concluded that there are similar educational problems throughout the country. Giray did not only make an effort for education limited to the problems of his own constituency, but also identified that there were similar problems and shortages in the whole country and argued that the above-mentioned solutions should be applied. As a result, he emphasized the importance of attaching great importance to education in order to raise a generation that is the guarantee of the future and endeavored to improve the quality of education in the country.

During his political career, he did not hesitate to change parties when he felt that he could not do politics in the parties he was a member of. Due to these political preferences, he was criticized by political circles and some members of the local press in his electoral district of Elâzığ. Rasim Giray worked for the development of the country in the field of education both during his years as a teacher and as a senator. Giray, who belongs to a family with a political background, is an important educator and politician of his region who combines his experience in the field of education with his political experience, thinks about the basic problems in this field and tries to find solutions. Considering the content of his speeches, the issues he put on his agenda, the solution proposals he put forward, his persistent warnings and especially his efforts in the field of education, it can be said that Rasim Giray is an important figure for both Elâzığ and Turkey.

After serving as a senator, Giray worked in various institutions and was a founding member of the True Path Party in 1982. In 1990, he died after a heart attack in Ankara. Upon his will, he was buried next to his father in Elazığ.

Ekler

Cumhuriyet Senatosu Elâzığ Senatörü Rasim Giray

Kaynak: Fahri Çoker, Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1961-1964), Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Cilt: 1, Ankara, 1998, s.208.

		OTURDUĞU YER [*]	
		ANKARA'DA	DIŞARDA
			Telefon :
[*] Adres değiştirildiği vakit geçirilmeden Genel Kâtipliğe bildirilmesi rica olunur.			
HAL TERCÜMESİ (Kısaca)			
Seçildiği yer	Elâzığ	Evlî olup olmadığı ve kaç göçüğü bulunduğu	Evlî. 2 Çocuk
Adı ve soyadı	Rasim Giray	Memur ise, seçilmeden evvelki son memurluğu	Tarım bakanlığı Taliye müfettişi
Babasının ve annesinin adı	M. Emin Fatma	İtibak derecesi ve son maasını aldığı tarih	90 l. o. s. m. a. s. 12 Ekim 1961
Doğduğu yer ve tarihi	Elâzığ - Polu 1328	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	-
Tahsili	İhtisap Gözü seçimi	Evvelki derecelerde mabuz intihabedilmiş ise derece ve intihap daireleri	-
Bildiği diller	Fransızca-Ukrayna	Yeterli mabuz ise sınıf, rütbesi ve sıralı numarası	Lev. T. n. n. 36898 (Gözü)
İhtisas	-	Kayıtlı bulunduğu askerlik gubaları ve numaraları	Polu askerlik müessesesi
Esasleri	-	Kurucu Meclise seçildiği tarih	15 Ekim 1961
İlim rütbesi	-	Kaç oyla teminli seçildiği	34261
İsl ve gıbe	Taliye müfettişi	Kurucu Meclise itibak tarihi	24 Ekim 1961

1959 - 1959 arasında müfettiş, ordu ve dışişlerde Taliye müfettişi.
1955 - 1960 Malatya ve Elâzığ Malatya müessesesi.
1960 - 1961 Tarım bakanlığı Taliye müfettişi.

Rasim Giray

Kaynak: TBMM Arşivi Tercüme-i Hal Belgesi

Yeni Harput Pazartesi Harig Hergiz Çıkar Fıatı 15 Kuruş

SEHRİMİZDE PARTİ Faaliyetleri Artıyor
AP YTP CKMP Hummalı bir Çölyme İçerisinde

Sanaç ve Giray AP den üye ayarımına çalışıyor

BİRİRÖSE Fıatlı Devam Ediyor

Hacıların İvafat günü yaklaşıyor

Artıçoglu Semeleriyi le görüşmek üzere geziyor

Fırtın ve Giray da Kazalar ONEMVERİYOR

Yeni Harput Pazartesi Harig Hergiz Çıkar Fıatı 15 Kuruş

Baş Yazı
Yasama Dokunulmazlığı

İlimiz Milletvekillerinden Ömer Sanaç ve Senatörümüz Rasim Giray ile eski D.P. İl Başkanı Küçükeli Y.T.P. ye girtiler

Ruhsatsız Silah taşımak

Sarhoşluk ve haraç

YARALAMA

İzmir Euarı için müracaat eden Devletler 21 buldu

Çimenloda boyilerin aracıları kaldırılıyor

Yeni Harput Pazartesi Harig Hergiz Çıkar Fıatı 15 Kuruş

CHP İl Kongresi geri bıraktıldı Ömer Sanaç ve Rasim Giray Yeniden AP il oldular

Genel merkezden gelen tel emrinde kongrenin sonradan açıklanacak bir güne bırakılması İfeleniyor

Kız Sanat Enstitüsü bir eğlence gecesi tertiplendi

Belediye Başkanımız Küçükel Dün akşam Ankaraya gitti

Baş Yazı
Halkın Yanında Olmak

Kara yolu ile gidecek Hacılara Arabistan vize vermiyor

Vazifeli polis memuru na karşı geldi

Avukat Necati Ökayve Belediye Avukatlığına Tayin edildi

BEZİM KÖSE Ne Mesut ve Bahriyar İnanılmaz

ULUOVA Fıatı: 25 Kuruş

Elâziğı Sevenlerin Günlük Bitaraf Siyasi Gazetesi

Milletvekilimiz Ömer Sanaç ve Senatörümüz Rasim Giray Adalet Partisine Girdiler

Birgünde A.P. ye giren Senatör ve Milletvekillerinin Sayısı 9u buldu

Sehrimiz C.N.P. İl Kongresi pazar günü Yapılacak

Evine Ateş Etti

Spor haberi 4. sayıda

Bozulan ve Mora

İsteklerimiz

Günah mı olur?

ULUOVA Fıatı: 25 Kuruş

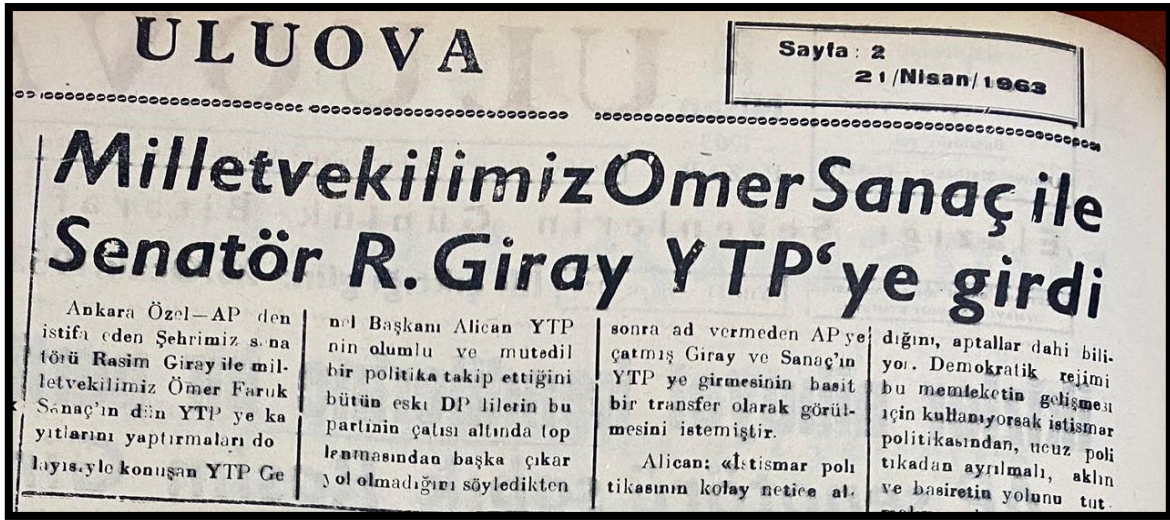
Elâziğı Sevenlerin Günlük Bitaraf Siyasi Gazetesi

ikizler nihayet kendilerine bir parti buldu!.. AP senatörü sabık Rasim Giray ile sabık AP mebusu Ö.Sanaç YTP ye girdi

Şehrimiz Orman Baş Müdürünün

Atatürk üniversitesi öğrencileri rektörden istifasını istediler

23 Nisan Bayramı Hazırlıkları bitiyor

Kaynak: Giray Ailesi Kabristanlığı (Palu)